

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: arch@vas.bg

Изх. № 684

Дата: 21.06.2021 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 7/2021 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Определение от 20.05.2021 г. по конституционно дело № 7/2021 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на Омбудсмана за обявяване на противоконституционност на чл. 143, ал. 1, предл. второ от Закона за движение по пътищата (ЗДвП) (Обн., ДВ, бр. 20 от 5.03.199 г., посл. изм. и доп., бр. 23 от 19.03.2021 г.) и § 63 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) към Закона за изменение и допълнение на Закона за автомобилните превози (ЗИДЗАП) (ДВ, бр. 60 от 2020 г., в сила от 7.07.2020 г.).

Член 143, ал. 1, предл. второ ЗДвП гласи: „Моторни превозни средства от категория М2, М3 и N3, както и превозни средства със специално предназначение с изключение на къмпинг-автомобили, къмпинг-ремаркета, бронирани автомобили и превозни средства, достъпни за инвалидни колички, се регистрират само от юридическо лице, едноличен търговец или от физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители.“

Разпоредбата на §63 от ПЗР към ЗИДЗАП (обн. ДВ, бр. 60 от 2020 г., в сила от 7.07.2020 г.) гласи: „На моторни превозни средства от категория М2,М3 и N3, както и специални превозни средства, с изключение на къмпинг-автомобилите, къмпинг-ремаркетата, бронираните автомобили и превозните средства, достъпни за инвалидни колички, които не са регистрирани от юридическо лице, едноличен търговец или от физическо лице, регистрирано като земеделски стопанин по реда на Закона за подпомагане на земеделските производители, служебно се прекратява регистрацията след 31 декември 2021 г.“

С определението по допустимостта, Висшият адвокатски съвет е конституиран като заинтересувана институция и му е предоставен 30-дневен срок за даване на писмено становище.

С оглед на оспорените разпоредби, Висшият адвокатски съвет счита, че внесеното в Конституционния съд искане е основателно и оспорените разпоредби са противоконституционни, като аргументите за това са следните.

Регистрационният режим на моторните превозни средства, предвиден по ЗДвП, представлява проявление на закрилната функция на държавата, насочена към създаване на позитивноправни предпоставки за опазване на живота и здравето на хората в процеса на придвижване на моторните превозни средства, за гарантиране на сигурност на движението чрез въвеждане на определени изисквания към техническото състояние на автомобилите и за установяване на яснота относно тяхната собственост, включително и чрез отличителни идентификационни знаци – регистрационни номера. Регистрацията е основната неминуема предпоставка за допускането на моторното превозно средство до движение по пътищата, отворени за обществено ползване (чл. 140, ал. 1 ЗДвП). Във връзка с това при движение водачите задължително трябва да носят свидетелството за направената

регистрация (чл. 100, ал. 1, т. 2 ЗДвП). Регистрацията на моторното превозно средство по правило е на името на собственика, като в свидетелството за регистрация може да бъде вписан и друг ползвател.

С оспорената разпоредба на чл. 143, ал. 1, предл. 2 ЗДвП се изключва възможността физически лица да регистрират определени видове моторни превозни средства (категории М2, М3 и N3, както и със специално предназначение при изрично посочени изключения). Така се обезсмисля самото придобиване на правото на собственост, тъй като засегнатите физически лица поначало се лишават от възможността да ползват съответните моторни превозни средства. От своя страна преходната разпоредба на § 63 към ЗИДЗАП предвижда служебно прекратяване на регистрацията след 31 декември 2021 г. на автомобилите, визирани в новата редакция на чл. 143, ал. 1, предл. 2 ЗДвП. По този начин под угрозата да бъдат лишени от ползването на собствените превозни средства заварените притежатели – физически лица трябва да кандидатстват за нова регистрация след като самите се регистрират като еднолични търговци или земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители, а ако не го сторят – да прехвърлят собствеността, съответно – ползването, на трето лице – юридическо лице, едноличен търговец или регистриран земеделски стопанин. По гореописания начин и двете оспорени разпоредби ограничават правото на собственост на физическите лица на моторни превозни средства, гарантирано в чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията.

Правото на собственост като абсолютно вещно право, противопоставимо на всички, съдържа в своя обхват три основни правомощия – на ползване, на разпореждане и на владение. Член 143, ал. 1, предл. второ ЗДвП и § 63 ПЗР към ЗИДЗАП ограничават съществено правото на собственост на физическите лица – обезсмислят придобиването и лишават от възможността за ползване по предназначение на определена категория моторни превозни средства. Според мотивите на законопроекта, с който са въведени оспорените разпоредби, посочените моторни превозни средства се използват за търговска цел, а регистрирането им на физически лица е предпоставка за извършване на нерегламентирани превози в „сивия сектор“.

Съгласно чл. 60, ал. 1 от Конституцията, гражданите са длъжни да плащат установените със закон данъци, включително и данъците, с които се облага икономическата им дейност. По принцип, обезпечаването на изпълнението на това задължение чрез известно разумно и умерено

ограничаване на права би могло да бъде оправдано от позицията на Основния закон, стига въведеното законово ограничение да бъде от една страна необходимо и ефективно средство за постигане на легитимната цел, а от друга – да е съразмерно на опасността и да не бъде прекомерно. Това са изисквания, които произтичат от принципа на правовата държава, въплътен в чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията. Оспорените разпоредби обаче не отговарят на тези изисквания, поради което са противоконституционни.

В своята практика Конституционният съд изрично посочва, че всяко законово ограничение трябва да съобразява принципа на съразмерността – да е наложително за защитата на определена категория обществени интереси, да бъде най-подходящото и възможно най-мекото средство за ефективно постигане на конституционно оправданата цел (Вж. Решение № 14 от 4 ноември 2014 г. по к.д. № 12/2014 г. Държавата безспорно може и следва да предвиди мерки срещу нерегламентирания превоз на пътници в „сивия сектор“, но тази цел следва да се постигне чрез надлежен контрол, а не чрез изначално препятстване на гражданите като физически лица да регистрират посочените МПС.

Оспорените мерки, с които се ограничава правото на собственост, не са необходими, нито съставляват ефективно средство за постигане на поставената цел – осветляване на т.нар. „сив сектор“ на икономиката. Какъв е видът на правния субект, носител на правото на собственост върху регистрираното моторно превозно средство, не решава действителния проблем с установяване на необложения с данък превоз на пътници, който остава скрит за данъчните власти. Наред със собствениците – физически лица, такъв нелегитимен (неосчетоводен) превоз със същия успех може да извършват и юридически лица, еднолични търговци и надлежно регистрирани земеделски стопани. Затова въведеното ограничаване на придобиването и ползването на определена категория моторни превозни средства е безсмислено и ненужно. Засягането на правото на собственост чрез оспорените разпоредби също така е и прекомерно, защото много по-ефективно средство за противодействие на сивата икономика е въвеждането на разрешителен (лицензионен) режим, при който всяка проверка на пътя дава възможност да се установи дали информацията за извършвания превоз е достъпна за данъчните органи, вместо чисто формално и без реален ефект да се разчита на представянето на съответния

регистрационен талон, установяващ единствено собственика на моторното превозно средство.

Оспорената законодателна намеса в правото на собственост на физическите лица върху определена категория автомобили е несъразмерно (непропорционално) средство за избягване на опасността за нормалното развитие на икономическата дейност, а също така е неоправдана в достатъчна степен, за да гарантира, че заложената законодателна цел ще бъде постигната.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С оглед на гореизложеното, Висшият адвокатски съвет се солидаризира със съображенията на омбудсмана и подкрепя искането пред Конституционния съд за обявяване на противоконституционност на чл. 143, ал. 1, предл. второ ЗДвП и § 63 от ПВР към ЗАП, поради противоречието им с чл. 17, ал. 1 и 3 във връзка с чл. 4, ал. 1 и 2 от Конституцията.